

**SUDJELOVANJE HRVATSKIH KNJIŽNIČARA
NA SVJETSKOM KNJIŽNIČARSKOM I
INFORMACIJSKOM KONGRESU MEĐUNARODNOG
SAVEZA KNJIŽNIČARSKIH DRUŠTAVA I USTANOVA
(IFLA WLIC) OD 2004. DO 2021. GODINE**

**PARTICIPATION OF CROATIAN LIBRARIANS
IN THE INTERNATIONAL FEDERATION OF LIBRARY
ASSOCIATIONS AND INSTITUTIONS' WORLD LIBRARY AND
INFORMATION CONGRESS (IFLA WLIC) FROM 2004 TO 2021**

Borna Udatny

Osnovna škola Hrvatski Leskovac

borna.udatny@skole.hr

Iva Adžaga Ašperger

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

iadzagaasperger@nsk.hr

UDK / UDC: [023.5(497.5):061.2:005.745(100)]"2004/2021"

Stručni rad / Professional paper

<https://doi.org/10.30754/vbh.67.3.1037>

Primljeno / Received: 28. 7. 2024.

Prihvaćeno / Accepted: 30. 9. 2024.

Sažetak

Cilj. Cilj provedenog istraživanja jest utvrditi u kojoj mjeri knjižničari i knjižničarke u Republici Hrvatskoj sudjeluju na Svjetskom knjižničarskom i informacijskom kongresu Međunarodnog saveza knjižničarskih društava i ustanova (dalje u tekstu: IFLA WLIC). Osim prikupljanja osnovnih podataka o profilu ispitanika, cilj je saznati od ispitanika koja je opća razina poznavanja rada krovne knjižničarske organizacije – IFLA-e i kongresâ čiji je organizator IFLA. Također, istraživanjem se htjelo utvrditi kako hrvatski knjižničari prate rad IFLA-e te sudjeluju li na IFLA WLIC-u koji se organizira od 1927. godine.

Pristup/metodologija/dizajn. Podaci za istraživanje prikupljeni su metodom *online* anketnog upitnika koji se mogao ispuniti od 17. svibnja do 7. srpnja 2022. godine. Anketni upitnik sastojao se od 21 pitanja otvorenog tipa uz mogućnost jednostrukog ili višestrukog izbora. Sadržavao je pitanja koja se odnose na profil ispitanika (spol, dob, radni staž i sl.) te pitanja o IFLA-i i sudjelovanju na IFLA WLIC-u.

Rezultati. U anketi je prikupljeno ukupno 487 odgovora. Rezultati istraživanja pokazuju da je većina ispitanika žene srednje životne dobi koje u prosjeku imaju 16 godina radnog staža u knjižničarskoj struci. Uz to većina ih radi u narodnim (182 ili 37 %) i osnovnoškolskim (121 ili 25 %) knjižnicama. Rezultati istraživanja također pokazuju da većina ispitanika (97 %) zna što je IFLA te da je njih 72 % upoznato s IFLA WLIC-om. Osim toga utvrđeno je da 306 (88 %) ispitanika nije sudjelovalo na IFLA WLIC-u. S druge strane istraživanje je pokazalo da je svega 12 % ispitanika sudjelovalo u barem jednom IFLA WLIC-u. Kao najčešći razlog nesudjelovanja navodi se previsoka cijena kotizacije za sudjelovanje na kongresima i poteškoće financiranja puta.

Praktična primjena. Rezultati ovog istraživanja i njihova promocija mogu potaknuti veću zainteresiranost za rad IFLA-e te veći odlazak na buduće kongrese IFLA-e s obzirom na to da je u samom istraživanju samo 41 % ispitanika znalo da su za svaki IFLA WLIC potrebni međunarodni volonteri te da se na volontiranje može prijaviti svatko tko je zainteresiran.

Originalnost/vrijednost. Rad nudi jedinstveni uvid u odnos hrvatskih knjižničara i IFLA WLIC-a. Prvi put u Republici Hrvatskoj predstavljaju se statistički podaci koji govore o odlasku i razlozima neprisustvovanja hrvatskih knjižničara na IFLA WLIC-u.

Ključne riječi: ; IFLA; IFLA WLIC; knjižničarske konferencije; knjižničarski djelatnici

Abstract

Goal. The aim of the conducted research was to determine to what extent Croatian librarians in the Republic of Croatia participate in the World Library and Information Congress, organized annually by the International Federation of Library Associations and Institutions (further in text: IFLA WLIC). In addition to gathering basic information about the respondents' profiles, the research aimed to find out their general level of knowledge about IFLA's work and the congresses it organizes. Another aim was to find out how Croatian librarians follow IFLA's work and whether they participate in the IFLA WLIC, which has been organized since 1927.

Approach/methodology/design. The data was collected using an online questionnaire that was available from May 17th to July 7th, 2022. The questionnaire consisted of 21 open-ended questions, allowing for single or multiple-choice answers. The questions were related to the participants' profiles (e.g., gender, age, work experience etc.), knowledge of IFLA and their participation in the IFLA WLIC.

The results. A total of 487 responses were collected. The research results indicate that most respondents were women of middle age with an average of 16 years of experience in the library profession. The majority of them work in public (182 or 37%) and primary school (121 or 25%) libraries. The results also indicate that most participants (97%) are familiar with IFLA and that 72% of them know about IFLA WLIC. However, 306 (88%) respondents did not participate in the IFLA WLIC. The research showed that only 12% of the participants attended at least one IFLA WLIC, and the most common reason for not attending the congress was the excessively high price of the registration fee as well as travel expenses.

Practical use. The results of this research and their promotion can encourage greater interest in IFLA's work and increase future participation in IFLA WLIC, especially considering the fact that only 41% of respondents knew that international volunteers are needed for each IFLA WLIC and that anyone interested can apply for volunteering.

Originality/value. The paper offers a unique insight into the relationship between Croatian librarians and IFLA WLIC. Statistical data on attendance and reasons for non-attendance of Croatian librarians at the IFLA WLIC are presented for the first time.

Keywords: IFLA; IFLA WLIC; library conferences; library staff

1. Uvod

Prisustvovanje konferencijama u stručnom svijetu sa sobom nosi brojne prednosti kako za pojedinca tako i za zajednicu koja se okuplja oko određene teme ili područja. Neke od tih prednosti jesu umrežavanje s pojedincima sličnih interesa i područja djelovanja, stjecanje novih vještina i iskustava, napredak u poslovnoj karijeri, donošenje novih ideja u vlastito radno okruženje, preispitivanje osobnih stajališta i načina rada i dr. Najvažniji kongres u knjižničarskoj struci jest Svjetski knjižničarski i informacijski kongres (engl. *World Library and Information Congress*, dalje u tekstu: IFLA WLIC) koji organizira Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova (engl. *International Federation of Library Associations and Institutions*, dalje u tekstu: IFLA).

IFLA svake godine, počevši od 1928. godine (Past IFLA Congresses, s. a.) organizira WLIC kako bi okupila knjižničare iz cijelog svijeta i omogućila razmjenjivanje najnovijih informacija i dostignuća u knjižničarskoj struci. U Edinburghu 1927. godine, na konferenciji održanoj povodom 50. obljetnice Britanskog knjižničarskog društva, odlučeno je da će se WLIC organizirati bar jednom svakih pet godina te da će Međunarodni komitet za knjižnice i bibliografiju (engl. *International Library and Bibliographical Committee*), kasnije preimenovan u IFLA-u za svaki kongres pripremati program relevantan za knjižničarsku struku u suradnji s lokalnim knjižničarskim društvima (de Vries, 1976). IFLA WLIC izni-

mno je važan za razvoj, unaprjeđenje i promociju knjižničarske struke. Nažalost, sudjelovanje na njemu nije jednostavno ostvariti za veliki broj knjižničara zbog nemogućnosti financiranja putnih troškova, smještaja u mjestu događanja kongresa, kotizacije za sudjelovanje, opravdavanja izostanka s posla i dr. Unatoč tomu postoji više načina kako pojedinac s otežanim okolnostima može sudjelovati na IFLA-inom kongresu.

Svaki IFLA WLIC zahtijeva veliku organizacijsku i logističku potporu. Volontiranje je samo jedna od mogućnosti sudjelovanja kojom je omogućeno sudjelovanje u organizaciji cijelog događaja, ali i slušanje programa i upoznavanje drugih knjižničara iz cijelog svijeta. Organizatori događaja naglašavaju da su volonteri jedan od ključnih dijelova podrške odvijanju IFLA-inog kongresa te da pridonose održavanju atmosfere pozitivnosti i dobrodošlice (Call for volunteers, 2022). Prema podacima iz publikacija *IFLA Annual Reports*,¹ *IFLA Express* i s mrežnih stranica kongresa IFLA-e², od 2004. do 2021. godine na IFLA WLIC-u radilo je oko 4110 volontera kako hrvatskih tako i stranih. Svi su volonteri ujedno oslobođeni plaćanja kotizacije te mogu slušati sesije i predavanja prije ili nakon što završe s volonterskim obvezama za taj dan. Za volontiranje se mogu prijaviti svi zainteresirani pojedinci i upravo volontiranje predstavlja jedan od popularnih načina sudjelovanja na IFLA WLIC-u, iako je osiguravanje troškova puta, smještaja i drugih financijskih troškova u većini slučajeva obveza samog volontera. Osim volontiranjem IFLA zainteresiranim pojedincima omogućava sudjelovanje na kongresu korištenjem IFLA-ine stipendije (tzv. *Grants*). Zahvaljujući brojnim izvorima financiranja, IFLA može osigurati plaćanje troškova sudjelovanja na WLIC-u prema unaprijed definiranim kriterijima (IFLA Grants, s. a.), što se ističe kao vrijedna prilika onim knjižničarima koji su iznimno zainteresirani za sudjelovanje na IFLA-inom kongresu, no ne mogu si to priuštiti, odnosno nemaju podršku strukovnog udruženja ili vlastite knjižnice. Prema službenim podacima iz publikacija *IFLA Annual Reports* i *IFLA Express*, od 2004. do 2021. godine izdano je oko 1200 stipendija za pojedince zainteresirane za sudjelovanje u IFLA WLIC-u. Zahvaljujući velikodušnoj podršci iz različitih izvora, razne vrste stipendija i nagrada dostupne su svake godine za zainteresirane delegate koji na IFLA WLIC-u žele pratiti novosti u knjižničarskoj struci i upoznati se s brojnim knjižničarima iz cijelog svijeta. U najviše slučajeva ponuđene stipendije pokrivaju troškove kotizacije za sudjelovanje na IFLA-inim kongresima, dok rjeđe pokrivaju i ostale troškove (put, smještaj, dnevnice) (*IFLA Grants*, s. a.). Da bi saznali u kojoj mjeri su hrvatski knjižničari upoznati s navedenim mogućnostima te u kojoj su mjeri uključeni u rad IFLA-e općenito, Novi informacijski stručnjaci, radna grupa (dalje

¹ Publikacijama *IFLA Annual Reports* moguće je pristupiti putem sljedeće poveznice: https://www.ifla.org/resources/?_sfm_unitid=191769&_sfm_resource_type=Annual%20Reports

² Mrežnim stranicama prijašnjih IFLA WLIC-a moguće je pristupiti putem sljedeće poveznice: <https://www.ifla.org/congress/>.

u tekstu: NIS) Zagrebačkog knjižničarskog društva (ZKD) odlučila je provesti istraživanje o navedenoj temi. Prije analize rezultata istraživanja, u nastavku rada bit će razjašnjeno djelovanje i važnost krovne knjižničarske organizacije – IFLA-e i IFLA WLIC-a te razvoj NIS-a unutar ZKD-a i njegov poticaj za provođenje ovog istraživanja.

2. Podrška IFLA-e i IFLA WLIC-a u profesionalnom razvoju knjižničara i knjižničarske struke

IFLA djeluje kao međunarodna neprofitna i samostalna organizacija koja zastupa interese knjižničara i informacijskih stručnjaka u cijelome svijetu. Osnovana je 30. rujna 1927. godine u Edinburghu, Škotskoj (Wilhite, 2012: 23) sa svrhom zastupanja svih nacionalnih knjižničarskih udruga (IFLA anniversary brochure, s. a.). Službeno započinje s radom 1929. godine, kada okuplja 15 članova iz 15 zemalja, dok danas, sa sjedištem u Nacionalnoj knjižnici Nizozemske u Haagu, broji više od 1500 članova i podružnica diljem svijeta (IFLA history, s. a.). Osim što zastupa knjižnice na svjetskoj razini, IFLA nudi podršku i osnažuje članice IFLA-e, odnosno udruge, institucije i fizičke osobe, a sve to radi usmjerenog razvoja knjižničnih i informacijskih usluga.

Prema službenoj stranici IFLA-e, vizija krovne svjetske udruge uključuje stabilnu i ujedinjenu knjižničarsku struku na globalnoj razini koje osnažuje i podupire pismeno, educirano i participativno društvo (IFLA – Vision and Mission, s. a.). Prema istaknutoj viziji, možemo pretpostaviti kako IFLA želi poduprijeti i ujediniti knjižničare svih vrsta, usmjerenja i radnih iskustava osiguravanjem potrebnih sredstava za rad, učenje, unaprjeđenje i suradnju. Također, u sažetku svojeg dokumenta *IFLA Global Vision* naglašava važnost savladavanja prepreka u knjižničarskoj struci uključivanjem knjižničara iz svih dijelova svijeta i uvažavanja njihovih mišljenja i prijedloga, kakva je praksa u konačnici pripomogla u stvaranju dokumenta *IFLA Strategy 2019 – 2024* (IFLA Global Vision, 2018). Prema IFLA-inoj novoj strategiji, jedno od ključnih područja djelovanja jest pružanje prilika za umrežavanje i obrazovanje unutar struke kako u fizičkom tako i u virtualnom obliku kako bi se svakom knjižničaru omogućilo sudjelovanje u razvoju struke (IFLA Strategy, 2019). Iz navedene točke strategije možemo zaključiti da je doprinos svakog knjižničara bitan za ispunjavanje zajedničkih ciljeva, razvijanje usluga i postizanje optimalnog zadovoljstva korisnika knjižnica.

IFLA WLIC održava se u organizaciji IFLA-e i vodeći je međunarodni kongres u području knjižničarskog i informacijskog sektora. Kako bi raspravili o aktualnim temama i ustanovili područja djelovanja i napretka u struci, predavači, stručnjaci i radnici iz brojnih knjižnica sastaju se svake godine u velikom broju kako na fizičkoj lokaciji tako i virtualnim putem zbog posebnih okolnosti. Što se tiče posjećenosti, WLIC svake godine broji oko 2000 sudionika iz više od 130

zemalja, što sudionicima kongresa osigurava doticaj s raznovrsnim gledištima i iskustvima drugih knjižničara (IFLA – Benefits of attending, s. a.). Neke od prednosti sudjelovanja na WLIC-u koje su spomenute na mrežnim stranicama IFLA-e jesu: povezivanje sa stručnjacima raznih vještina i iskustava koji su zainteresirani za slična područja, proširivanje kruga poslovnih poznanstava, donošenje novih ideja na vlastito radno mjesto nakon posjeta kongresu, ponovno aktiviranje u struci zahvaljujući dobivanju motivacije i novih poslovnih prilika (ibid.). Osim što sudionici WLIC-a imaju priliku slušati predavanja vodećih stručnjaka i upoznati se s knjižničarima raznih profila, mogu sudjelovati u obilascima knjižnica, posjetiti izložbeni prostor kongresa, gdje se nude razni korisni proizvodi i nove usluge te se u slobodno vrijeme mogu upoznati s kulturom grada u kojemu se odvija kongres. Od osamdesetih godina prošlog stoljeća IFLA WLIC se jedne godine organizira unutar Europe, a druge godine izvan njezinog područja te se tako većem broju zainteresiranih knjižničara omogućuje sudjelovanje na IFLA-inom kongresu.

Povod za sudjelovanje na IFLA WLIC-u može biti kako interes pojedinca za posjet najvećem svjetskom knjižničarskom kongresu tako i njegova obveza u sklopu rada u raznim stručnim tijelima IFLA-e. Sudionici IFLA-inog kongresa mogu sudjelovati u njegovom odvijanju na različite načine, slušanjem predavanja, sudjelovanjem u radionicama, držanjem izlaganja, pohađanjem službenih sastanaka, u svojstvu volontera, delegata, organizatora kongresa i dr. Osim toga sudionici su pozvani sudjelovati u pretkonferencijskim danima IFLA WLIC-a kako bi se поближе upoznali s predstojećim aktivnostima kongresa i s brojnim knjižničarima.

3. Sudjelovanje hrvatskih knjižničara na prijašnjim IFLA-inim kongresima

S obzirom na razdoblje definirano ovim istraživanjem, može se zaključiti kako su na svakom IFLA WLIC-u sudjelovali knjižničari iz Hrvatske, najčešće u svojstvu izlagača, delegata ili volontera. Samo 2004. godine na IFLA-in kongres u Buenos Airesu otputovalo je 23 knjižničara, djelatnika knjižnica i osoba u pratnji, a u radu kongresa sudjelovalo je 12 delegata koji su sudjelovali u radu više IFLA-inih sekcija (Belan-Simić, 2004: 24).

Na svakom IFLA WLIC-u aktivno su sudjelovali članovi komisija i odbora različitih Sekcija IFLA-e te radnih i studijskih grupa. Isto tako, na IFLA-inim kongresima sudjeluju i predstavnici Hrvatskog knjižničarskog društva koje je član IFLA-e (Sviben, 2009). Članovi Hrvatskog knjižničarskog društva (HKD) postupno se uključuju u rad IFLA-e od 1949. godine, sudjelovanjima Josipa Badalića, jedinim od prvih članova Hrvatskog bibliotekarskog društva, na skupovima IFLA-e 1949. i 1950. godine (Živković, 2000) te tadašnjeg direktora Nacionalne i sveučilišne knjižnice, Matka Rojnića na skupu 1950. godine (Stančin-Rošić, 2000). Također je važno napomenuti kako je 20. godišnji sastanak IFLA-ina Vije-

ća održan u Zagrebu 1954. godine u organizaciji tadašnjeg Saveza društava bibliotekara Jugoslavije. Iste godine u rad IFLA-e uključuje se Eva Verona. U to vrijeme sjedište Saveza bilo je u Zagrebu, a predsjedao mu je Matko Rojnić (Horvat, 2000). Od početnog razdoblja sudjelovanja na IFLA-inim kongresima do danas, sekcije u čijem su radu najčešće sudjelovali hrvatski knjižničari i članovi HKD-a jesu Sekcija za upravljanje knjižničarskim društvima, Sekcija knjižnica za djecu i mladež, Sekcija za AV i multimediju, Komisija za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja IFLA/FAIFE, Sekcija za katalogizaciju, Sekcija knjižnica za osobe s posebnim potrebama, Odbor za autorsko pravo i druga pravna pitanja, Sekcija za pismenost i čitanje, Sekcija za narodne knjižnice i dr.

Upravo zato može se zaključiti kako na IFLA-inim kongresima aktivno sudjeluju hrvatski knjižničari. Osim rada u IFLA-inim sekcijama, komisijama i odborima, hrvatski knjižničari na IFLA-inim kongresima sudjeluju i kao volonteri te izlagači postera. Financijska sredstva za sudjelovanje na kongresima nerijetko im osiguravaju lokalna i regionalna knjižničarska društva, ali i Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. U određenim slučajevima ne postoje mogućnosti za financiranje skupih troškova sudjelovanja kako od strane knjižničarskog društva ili iz drugih vanjskih izvora financiranja tako ni iz vlastitih sredstava pojedinaca (Svjetski knjižničarski i informacijski kongres, 2007: 21; Bunić, 2015).

3.1. Novi informacijski stručnjaci i Zagrebačko knjižničarsko društvo

Zagrebačko knjižničarsko društvo (ZKD) najveća je regionalna strukovna udruga u Hrvatskoj. Njezin je cilj okupiti djelatnike knjižničarske struke na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije te doprinijeti stručnom obrazovanju svojih članova, baviti se pitanjima iz struke, nastojati unaprijediti knjižničnu djelatnost te sudjelovati u stvaranju i provođenju politike na području knjižničarstva (Stropnik i Martinić, 2022: 70).

Jedan od ciljeva ZKD-a jest okupljanje knjižničnih djelatnika u aktivnostima vezanima uz razvoj, promicanje i zaštitu knjižničarske struke, kao i neprestano razvijanje knjižničnih službi i usluga kako bi one bile u skladu s potrebama zajednice (ibid.). Sukladno tome, u ZKD-u se javila ideja o osnivanju hrvatske verzije IFLA-ine radne grupe IFLA New Professionals Special Interest Group (dalje u tekstu: IFLA NPSIG). IFLA NPSIG osnovana je 2004. godine s idejom okupljanja novih stručnjaka iz područja knjižničarstva i informacijskih znanosti na globalnoj razini te se trenutno bavi promicanjem struke, umrežavanjem, poticanjem pismenosti, stručnim obrazovanjem itd. Vođeni sličnom idejom, članovi ZKD-a u lipnju 2021. godine šalju javni poziv svima koji se žele uključiti u, tada još neimenovanu, hrvatsku radnu grupu po uzoru na IFLA NPSIG. U rujnu iste godine održan je prvi *Zoom* sastanak zainteresiranih kandidata te konstituirajuća sjednica kojom

je i nova radna grupa službeno započela s radom te počinje djelovati pod imenom „Novi informacijski stručnjaci“, skraćeno NIS.

Kako na konstituirajućoj sjednici tako i na sljedećim sastancima članovi razmjenjuju brojne ideje i razvijaju planove o budućim aktivnostima NIS-a. Jedna od predloženih ideja bila je želja i potreba za provođenjem istraživanja kojim bi se otkrilo u kojoj mjeri hrvatski knjižničari sudjeluju na IFLA WLIC-u. U vrijeme razvijanja ideje o istraživanju trajale su prijave za sudjelovanje na IFLA WLIC 2022 te se kroz rasprave članova NIS-a pokazalo kako mali broj hrvatskih knjižničara ima priliku sudjelovati na IFLA WLIC-u. Također je spomenuto da postoji velika vjerojatnost da manji broj hrvatskih knjižničara zna da se na WLIC-u može volontirati ili da postoji mogućnost prijave za IFLA-inu stipendiju kako se ne bi morala platiti kotizacija ili ostali troškovi. Zbog tih i sličnih razloga radna grupa NIS odlučuje istražiti uključenost hrvatskih knjižničara u IFLA WLIC i razinu njihovog poznavanja rada IFLA-e. Priprema za provođenje istraživanja sastojala se od edukacije koju je za članove NIS-a, ali i sve ostale zainteresirane članove ZKD-a, vodila Aleksandra Pikić-Jugović, a organizirala tadašnja predsjednica ZKD-a Alka Stropnik.

4. Istraživanje

4.1. Cilj istraživanja i istraživačka pitanja

Istraživanje u ovom članku usmjereno je na analizu podataka dobivenih nakon provođenja *online* ankete koju je osmislila radna grupa NIS. Anketa kojom je provedeno istraživanje sastoji se od 21 pitanja te se provodila od 17. svibnja do 7. srpnja 2022. godine na području cijele Republike Hrvatske. Knjižničarima je poslan poziv za ispunjavanje *online* ankete različitim kanalima. Prvenstveno elektroničkom poštom, društvenom mrežom ZKD-a i mrežnim stranicama ZKD-a. Poveznica na anketu poslana je elektroničkom poštom predsjednicima regionalnih društava te su je oni prosljedili svojim članovima, svim specijalnim i visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj, članovima ZKD-a i voditeljima Županijskih stručnih vijeća, što je omogućilo pokrivenost sa školskim knjižničarima.

Cilj i svrha ovog istraživanja bilo je prikupiti opće podatke o ispitanicima te saznati razinu njihove upoznatosti s IFLA-om i sudjelovanja na IFLA WLIC-u.

Postavljena su dva istraživačka pitanja:

IP1 – Koliko su hrvatski knjižničari i knjižničarke upoznati s IFLA-om i IFLA WLIC-om?

IP2 – U kojoj mjeri hrvatski knjižničari i knjižničare fizički sudjeluju na IFLA WLIC-u?

4.2. Istraživačke metode

Istraživanje se temelji na kvantitativnoj metodi te analizi kvantitativnih podataka dobivenih provedbom *online* ankete. Rezultati ankete obrađeni su i analizirani deskriptivnom statističkom metodom. *Online* anketa sastojala se od 21 pitanja strukturirana u tri skupine. U prvoj se skupini, koja se sastojala od osam pitanja, nastojao dobiti profil ispitanika s obzirom na spol, dob, razinu obrazovanja, županiju prebivališta, vrstu knjižnice u kojoj su zaposleni, godine radnog staža, općenito iskustvo s volontiranjem i dr. Druga skupina pitanja bila je usmjerena na ispitanikovu upoznatost s postojanjem i radom IFLA-e. Treća skupina pitanja fokusirala se na IFLA WLIC te na sudjelovanje ispitanika na IFLA-inim kongresima. Vrsta pitanja koja su se koristila u anketi bila su pitanja otvorenog tipa ili pitanja jednostrukog ili višestrukog izbora u kojima su ispitanici mogli, primjerice, odabrati u kojoj vrsti knjižnice rade ili samo upisati godine radnog staža u struci. Jednako su bila koncipirana i pitanja druge i treće skupine, s time da su afirmativni, odnosno niječni odgovori na pojedina pitanja prilagođavali daljnji tijek ispunjavanja ankete. Primjerice, ako je ispitanik na pitanje o sudjelovanju na IFLA WLIC-u odgovorio pozitivno, sljedeće pitanje koje mu je bilo postavljeno odnosilo se na način sudjelovanja, s tim da je pitanje na koje je ispitanik mogao niječno odgovoriti preskočeno. Onim ispitanicima koji su naveli da nisu sudjelovali postavljeno je pitanje o razlozima nesudjelovanja.

S obzirom na to da je anketa složena na temelju istraživačkih pitanja, pitanja u anketi bila su postavljena izravno u odnosu na njih. S prvim istraživačkim pitanjem (IP1) povezana su pitanja o upoznatosti s IFLA-om i IFLA WLIC-om, načinom praćenja rada IFLA-e, a s drugim istraživačkim pitanjem (IP2) ona pitanja iz upitnika koja su se odnosila na sudjelovanje/nesudjelovanje, način sudjelovanja, razloge nesudjelovanja, spremnost budućeg uključivanja, spremnost na volontiranje i upoznatost sa stipendiranjem.

4.3. Sudionici i postupak

Istraživanje se temeljilo na anonimnoj *online* anketi koja je bila prosljeđena na adrese elektroničke pošte predsjednicima regionalnih društava, specijalnim i visokoškolskim knjižnicama, voditeljima Županijskih stručnih vijeća i članovima ZKD-a. Anketa se također slala i putem Facebook grupe „Knjižničari“. Upitnik je pripremljen u digitalnom alatu za izradu upitnika Google Forms te je za njegovo rješavanje bilo potrebno oko 5 minuta. Od 17. svibnja do 7. srpnja 2022. prikupljeno je 487 odgovora.

4.4. Rezultati i rasprava

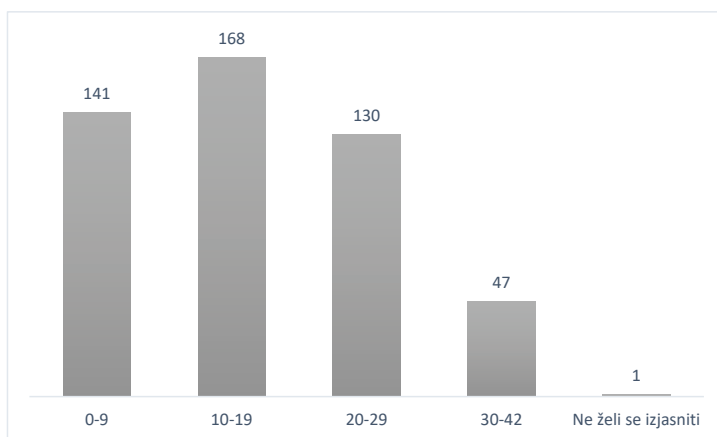
Najveći broj ispitanika ženskog je roda, njih 449 (92 %), muškog roda je 30 ispitanika (6 %), dok se ostali ispitanici nisu željeli izjasniti po pitanju spola, njih 8 (2 %). Pitanje o starosti ispitanika nije nudilo ponuđene odgovore, već su ispitanici sami unosili svoju dob. Tako je najmlađi ispitanik imao 25, a najstariji 63 godine. Najviše ispitanika označilo je da su u četrdesetim godinama, njih 159, odnosno 33 % od ukupnog broja ispitanika, dok je najmanje ispitanika u dvadesetim godinama, 32 (7 %) (tablica 1).

Tablica 1. Podjela ispitanika prema dobnim skupinama

Dob ispitanika	20 – 29 godina	30 – 39 godina	40 – 49 godina	50 – 59 godina	60 – 69 godina	Nepoznato
Broj ispitanika	32 (7 %)	134 (27 %)	159 (33 %)	121 (25 %)	40 (8%)	1 (0%)

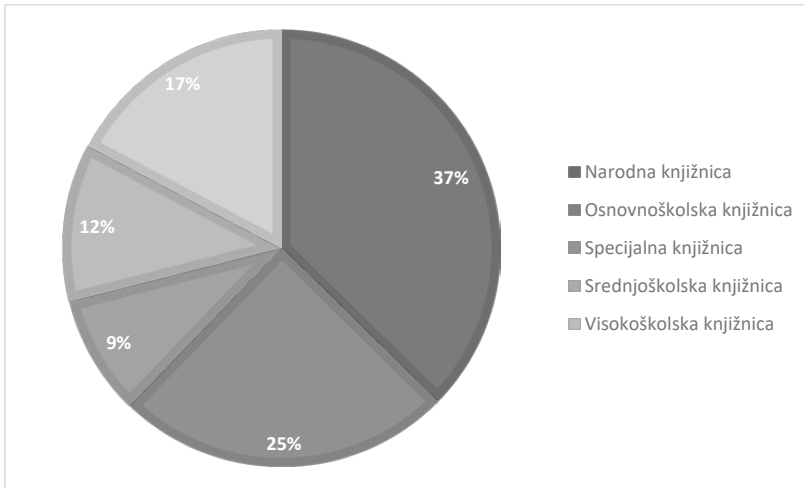
Najveći postotak ispitanika ima visoku stručnu spremu ili su magistri struke, njih 419 (86 %), dok ostatak ispitanika ima višu stručnu spremu ili su sveučilišni prvostupnici, njih 18 (4 %), srednju stručnu spremu ima 15 (3 %) ispitanika te njih 18 ima titulu doktori znanosti (4 %) ili su magistri znanosti, njih 17 (3 %).

Na pitanje o dužini radnog staža u struci ispitanici su mogli unijeti svoje odgovore u polje slobodnog unosa te su odgovori bili očekivano raznoliki. Ispitanik koji je unio najmanju vrijednost ima navršenih 5 mjeseci radnog staža, dok je ispitanik s najviše godina radnog staža unio 38 godina (slika 1). Prosječan radni staž iznosi 16 godina.

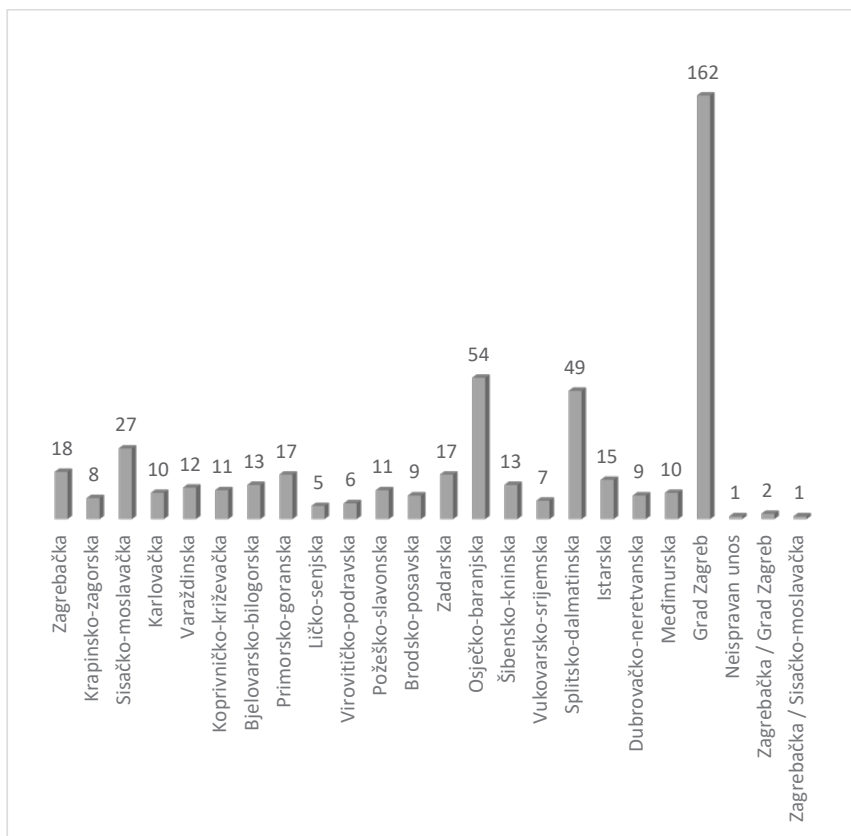
Slika 1. Podjela ispitanika prema godinama radnog staža u knjižničarskoj struci

Što se tiče vrste knjižnica u kojoj su ispitanici zaposleni, prema rezultatima vidljivo je da većina radi u narodnim (182 ili 37 %) i osnovnoškolskim (121 ili 25 %) knjižnicama (slika 2).

Slika 2. Podjela ispitanika prema vrsti knjižnice u kojoj su zaposleni

Najviše anketiranih izjavilo je da rade u Gradu Zagrebu (33 % ispitanih, 162 odgovora), a najmanje odgovora pristiglo je iz Ličko-senjske županije (1 %, 5 odgovora). Ostali ispitanici izjasnili su se ovako: Osječko-baranjska županija (11 %, 54 odgovora), Splitsko-dalmatinska županija (10 %, 49 odgovora), Sisačko-moslavačka županija (6 %, 27 odgovora), Zagrebačka županija (4 %, 18 odgovora), Primorsko-goranska županija (3 %, 17 odgovora), Istarska županija (3 %, 15 odgovora), Bjelovarsko-bilogorska županija (3 %, 13 odgovora), Zadarska županija (3 %, 17 odgovora), Varaždinska županija (2 %, 12 odgovora), Koprivničko-križevačka županija (2 %, 11 odgovora), Karlovačka županija (2 %, 10 odgovora), Dubrovačko-neretvanska županija (2 %, 9 odgovora), Brodsko-posavska županija (2 %, 9 odgovora), Krapinsko-zagorska županija (2 %, 8 odgovora), Vukovarsko-srijemska županija (1 %, 7 odgovora), Virovitičko-podravska županija (1 %, 6 odgovora), Šibensko-kninska županija (3 %, 13 odgovora), Međimurska županija (2 %, 10 odgovora) i Požeško-slavonska županija (2 %, 11 odgovora). Dva ispitanika su zaposlena na relaciji između Zagrebačke županije i Grada Zagreba, dok je jedan ispitanik zaposlen na relaciji između Sisačko-moslavačke i Zagrebačke županije (slika 3).

Slika 3. Podjela ispitanika prema županiji u kojoj su zaposleni

Na upit vezan za volontiranje, veći broj ispitanika, njih 291 (60 %), naznačio je da je tijekom svojeg života volontirao, dok 196 (40 %) ispitanika nikada nije volontiralo. Što se tiče podataka o volontiranju u Republici Hrvatskoj, broj zaprimljenih izvješća o organiziranom volontiranju u 2021. godini je 1607, što je za 2 % više nego u 2020. godini (Komparativna statistika, s. a.). Navedeno pitanje odnosilo se na volontiranje u općenitom smislu, nevezano za volontiranje u sklopu IFLA-inog kongresa.

Na upit o iskustvu volontiranja u inozemstvu potvrdno je odgovorilo 33 (11 %) ispitanika, dok je preostalih 257 (89 %) odgovorilo da nikada nisu volontirali u inozemstvu. Dok je polovica od ukupnog broja ispitanika volontirala tijekom svojeg života, značajno manji postotak tih ispitanika volontirao je u inozemstvu. Na upit o tome znaju li što je IFLA, 471 (97 %) ispitanika naznačilo je da su upoznati s međunarodnim knjižničarskim savezom, dok 16 (3 %) ispitanika nije bilo upoznato s njime.

Rad IFLA-e prati nešto manji broj ispitanih. Tako je svega 89 (19 %) ispitanika odgovorilo da prati rad IFLA-e, njih 65 (14 %) ne prati, a ostalih 316 (67 %) ponekad prati IFLA-in rad. To je pomalo zabrinjavajuća brojka s obzirom na to da je rad IFLA-e predstavljen na njezinim mrežnim stranicama, isto kao što se vrlo lako može doći do IFLA-inih smjernica. IFLA-in rad može se pratiti kako putem njihove službene mrežne stranice tako i putem službenog *newslettera*, izvješća i drugih načina, ovisno o vrsti uključenosti u njihov rad.

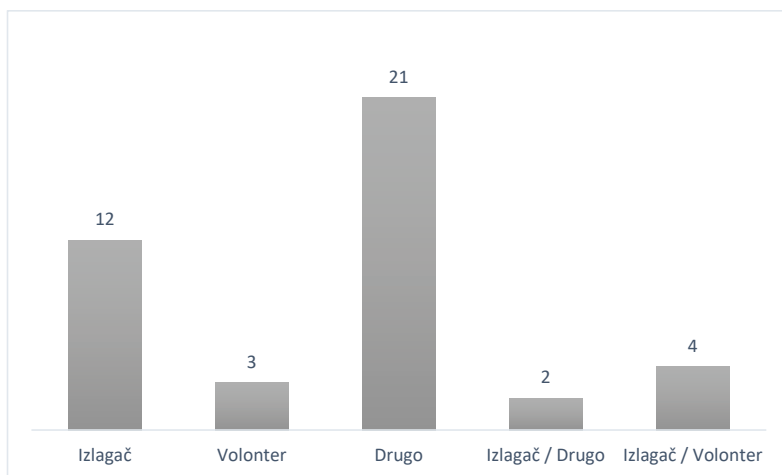
Ispitanici koji su odgovorili da prate rad IFLA-e, a to je 83 % ukupnog broja ispitanika, bili su upitani kako to rade. Odgovori na pitanje su bili raznovrsni, no ispitanici najčešće prate IFLA-in rad putem obavijesti i članaka na internetu, IFLA-inog priručnika, IFLA-inog mrežnog mjesta, putem obavijesti na mailu, radnih materijala, službene dokumentacije (strategija, smjernica, manifesta), društvenih mreža, putem strukovnih udruga i stručnih skupova, IFLA-inog *newslettera*, stručnih časopisa, praćenjem rada relevantnih sekcija itd.

Za WLIC koji svake godine organizira IFLA (IFLA WLIC) zna 349 (72 %) ispitanika, dok njih 138 (28 %) nije čulo za njega. Kao što je bilo rečeno u uvodnom dijelu članka, radi se o najpoznatijem i najpriznatijem svjetskom kongresu iz područja knjižničarstva i informacijskih znanosti te je zato iznimno poželjno i važno da je svaki knjižničar upoznat s njegovim održavanjem.

Veći broj ispitanika koji je upoznat s djelovanjem IFLA WLIC-a, njih 307 (88 %), nije sudjelovao ni na jednom od IFLA-inih kongresa, dok je kongresima prisustvovalo 42 (12 %) ispitanika. Rezultati pokazuju da je izuzetno mali broj odlazaka ispitanika na IFLA WLIC.

Ispitanicima (307 ispitanika, 88 % od ukupnog broja ispitanika koji su čuli za IFLA WLIC) koji su odgovorili da nikada nisu sudjelovali na IFLA WLIC-u postavljen je upit o razlogu njihova nesudjelovanja na kongresu. Najčešći odgovor bio je taj da je kotizacija za sudjelovanje na IFLA-inom kongresu preskupa, dok su u ostalim odgovorima naglasili da nisu bili upoznati s održavanjem IFLA-inog kongresa općenito, ali i da im termin održavanja nije odgovarao.

Od 42 ispitanika koji su sudjelovali na IFLA WLIC-u, 12 (29 %) ispitanika sudjelovalo je isključivo kao izlagač, dok je 6 (14 %) ispitanika sudjelovalo na IFLA-inom kongresu na različite načine kako putem volonterstva tako i putem drugih uloga. Troje (7 %) je ispitanika isključivo volontiralo na kongresu, dok je njih 21 (50 %) bilo isključivo u drugoj ulozi (slika 4). Analiza odgovora na to pitanje pokazuje da je mali broj ispitanika sudjelovao u ulozi izlagača ili volontera te su češće sudjelovali u drugom angažmanu.

Slika 4. Broj ispitanika i pripadajuće vrste sudjelovanja na IFLA WLIC-u

Od 42 ispitanika koji su sudjelovali na IFLA WLIC-u, najveći broj sudjelovao je na IFLA WLIC-u koji se 2021. godine održao *online*. Osim te godine ispitanici su sudjelovali na sljedećim kongresima od 2004. do 2021. godine: u Buenos Airesu (2004), Oslu (2005), Seulu (2006), Milanu (2009), Göteborgu (2010), San Juanu (2011), Helsinkiju (2012), Lyonu (2014), Cape Townu (2015), Columbusu (2016), Wrocławu (2017), Kuala Lumpuru (2018) i Ateni (2019).

Od 42 ispitanika koji su sudjelovali na IFLA WLIC-u, 26 (62 %) ispitanika sudjelovalo je na IFLA WLIC-u 2021. godine, dok te godine na IFLA-inom kongresu nije sudjelovalo 16 (38 %) ispitanika. Nakon što se IFLA WLIC nije održao 2020. godine zbog okolnosti uvjetovanih pandemijom bolesti COVID-19, ponovno se održao 2021. godine, no u obliku virtualnog kongresa. Može se primijetiti da je veći broj hrvatskih knjižničara dobio priliku sudjelovati na IFLA-inom kongresu kada se održao *online*, vjerojatno zbog lakše organizacije s drugim poslovnim obvezama i novčanih razloga (jeftinija kotizacija, nije potrebno plaćati smještaj i sl.).

Veći broj ispitanika, njih 286 (59 %) nije upoznat s time da su tijekom održavanja IFLA WLIC-a potrebni volonteri, dok je ostatak ispitanika, njih 201 (41 %), upućen u navedenu informaciju.

Na upit o zainteresiranosti za volontiranjem na jednom od budućih IFLA WLIC-a, 205 (42 %) ispitanika odgovorilo je potvrdno, dok veći broj ispitanika ne želi volontirati, tj. njih 282 (58 %). Kako je u ovom slučaju gotovo podjednak broj zainteresiranih i nezainteresiranih ispitanika za volontiranjem, potrebno je naglasiti važnost informiranja knjižničara o radu IFLA WLIC-a i mogućnostima za volontiranje na kongresu.

Velik broj ispitanika, njih 389 (80 %), nije upoznat s informacijom da IFLA nudi stipendije za pomoć u lakšem sudjelovanju na WLIC-u, dok je u to upućeno samo 98 (20 %) ispitanika. Iz navedenih rezultata možemo zaključiti da bi trebalo potaknuti širenje navedene informacije u knjižničarskoj zajednici u Hrvatskoj jer bi pojedini knjižničari imali veću mogućnost za sudjelovanjem na kongresu u slučaju dobivanja novčane pomoći.

Tek 162 (33 %) ispitanika znalo je da je IFLA WLIC 2021 bio u potpunosti virtualan te sa znatno nižom cijenom kotizacije u odnosu na prijašnje cijene, dok 325 (67 %) ispitanika nije bilo poznato s navedenim okolnostima, što pokazuje slabo poznavanje rada IFLA WLIC-a među ispitanima.

5. Zaključak

U ovom istraživanju prikazani su rezultati provedene ankete o uključenosti hrvatskih knjižničara u Svjetski knjižničarski i informacijski kongres Međunarodnog saveza knjižničarskih društava i ustanova (IFLA WLIC).

Iz rezultata istraživanja može se potvrditi da su hrvatski knjižničari i knjižničarke upoznati s radom IFLA-e i IFLA WLIC-a, što donosi odgovor na prvo postavljeno istraživačko pitanje *Koliko su hrvatski knjižničari i knjižničarke upoznati s IFLA-om i IFLA WLIC-om?*. Što se tiče odgovora na drugo istraživačko pitanje, *U kojoj mjeri hrvatski knjižničari i knjižničarke fizički sudjeluju na IFLA WLIC-u?*, iz analize odgovora može se zaključiti da hrvatski knjižničari i knjižničarke rijetko sudjeluju na IFLA WLIC-u. Međutim unatoč rijetkoj posjećenosti IFLA WLIC-a, nužno je naglasiti da hrvatski knjižničari svojim vrijednim radom i doprinosom u IFLA-inim sekcijama i grupama imaju značajan pozitivan utjecaj na razvoj pojedinih segmenata IFLA-e i IFLA WLIC-a.

Ovakvo istraživanje dosad nije provedeno u Republici Hrvatskoj te se, upravo zato, radnoj grupi NIS činilo značajnim ispitati uključenost hrvatskih knjižničara u IFLA WLIC. Navedeni rezultati ukazuju da veći broj ispitanika iz različitih razloga nije mogao sudjelovati niti na jednom od IFLA-inih kongresa.

Međutim broj sudionika iz Hrvatske znatno je porastao 2021. godine, kada se IFLA WLIC održao u virtualnom obliku. Od ukupnih 42 ispitanika koji su sudjelovali na nekom od IFLA WLIC-a, njih 26 (62 %) sudjelovalo je i na IFLA WLIC 2021. Naime, nakon što se IFLA WLIC nije održao 2020. godine zbog okolnosti uvjetovanih pandemijom bolesti COVID-19, ponovno se održao 2021. godine no u obliku virtualnog kongresa. To je utjecalo na znatno povećanje sudjelovanja hrvatskih knjižničara na IFLA WLIC-u te se može primijetiti da je veći broj hrvatskih knjižničara dobio priliku sudjelovati na IFLA WLIC-u kada se održao *online*, vjerojatno zbog lakše organizacije s drugim poslovnim obvezama i novčanih razloga. Iz toga se također daje zaključiti kako je sudjelovanje na IFLA WLIC-u

za hrvatske knjižničare i dalje teško ostvarivo uzevši u obzir sve financijsko-logističke probleme i poteškoće.

Ako se pojedini knjižničar odluči sudjelovati na IFLA-inom kongresu bez prethodno pokrivenih financijskih troškova od strane poslodavca, knjižničarskog društva ili iz drugih izvora, važno je naglasiti da postoje i drugi izvori financijske pomoći. Jedan od ciljeva ovog istraživanja bio je pokazati ispitanicima različite načine sudjelovanja bilo volontiranjem bilo korištenjem IFLA-inih stipendija. Nažalost, većina ispitanih nije bila upoznata s postojanjem IFLA-ine stipendije te nisu znali da su za održavanje IFLA WLIC-a potrebni volonteri. To stvara potrebu za daljnjim informiranjem hrvatskih knjižničara o navedenim okolnostima i drugačijim prilikama za sudjelovanje. Naime sudjelovanje na IFLA WLIC-u osigurava brojne prednosti, od upoznavanja s različitim praksama drugih knjižnica i knjižničarskih udruženja te s njihovim novim i korisnim saznanjima u knjižničarskoj struci do stjecanja vrijednih poznanstava i iskustava tijekom odvijanja kongresa. U skladu s time, sudjelovanje hrvatskih knjižničara na IFLA-inim kongresima ključno je i nužno za potrebe unaprjeđivanja rada hrvatskih knjižnica i knjižničarskih udruženja. Zahvaljujući raznim izvorima mogućih financiranja, veći broj hrvatskih knjižničara iz raznih vrsta knjižnica potencijalno bi mogao sudjelovati na jednom od budućih IFLA WLIC-a kako bi se pobliže upoznali s radom najvećeg svjetskog knjižničarskog kongresa koji bi im nesumnjivo osigurao brojne nove prilike za unaprjeđenje vlastitih potencijala i potencijala knjižničarske struke u raznim vrstama knjižnica.

LITERATURA

- Belan-Simić, A. (2004). Svjetski knjižničarski i informacijski kongres i 70. konferencija IFLA-e (Buenos Aires, 22.–27. kolovoza 2004.). *HKD Novosti* 27 (prosinac 2004). [pristup: 2023–07–22]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/52>
- Bunić, S. (2015). Svjetski knjižničarski i informacijski kongres Međunarodnog saveza knjižničarskih društava i ustanova (IFLA). *HKD Novosti* 67 (listopad 2015) [pristup: 2023–07–22]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/1121>
- Call for Volunteers (2022). IFLA WLIC 2023. [pristup: 2023–01–03]. Dostupno na: <https://2023.ifla.org/call-for-volunteers>
- de Vries, J. L. (1976). From its creation to the second World War, 1927 – 1940 – IFLA. [pristup: 2023–07–22]. Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/history/history-of-ifla-1927-1940_de-vries_1976.pdf
- Horvat, A. (2000). Zagrebački sastanak IFLA-e 1954. godine. Hrvatsko knjižničarsko društvo : 14. III. 1940. – 14. III. 2000.: Spomenica. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2000. Str. 17–20.

- IFLA – Benefits of attending (s. a.). International Federation of Library Associations and Institutions. *Benefits of attending*. [pristup: 2023–01–04]. Dostupno na: <https://www.ifla.org/wlic-benefits/>
- IFLA – Vision and mission (s. a.). International Federation of Library Associations and Institutions. *Vision and mission*. [pristup: 2023–01–04]. Dostupno na: <https://www.ifla.org/vision-mission>
- IFLA anniversary brochure (s. a.). *75th anniversary brochure, 1927 – 2002*. [pristup: 2023–01–04]. Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/history/ifla_2002_brochure.pdf
- IFLA Global Vision (2018). *IFLA Global Vision Report Summary*. [pristup: 2023–01–04]. Dostupno na: <http://repository.ifla.org/bitstream/123456789/296/1/gv-report-summary.pdf>
- IFLA Grants (s. a.). International Federation of Library Associations and Institutions. *Grants*. [pristup: 2023–01–03]. Dostupno na: <https://www.ifla.org/wlic-grants/>
- IFLA history (s. a.). International Federation of Library Associations and Institutions. *History*. [pristup: 2023–01–04]. Dostupno na: <https://www.ifla.org/history/>
- IFLA Strategy (2019). *IFLA Strategy 2019–2024*. [pristup: 2023–01–04]. Dostupno na: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/25/1/ifla-strategy-2019-2024-en.pdf>
- Komparativna statistika (s. a.). Komparativna statistika volontiranja 2020. – 2021. Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. [pristup: 2023–01–10]. Dostupno na: <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Volonterstvo/KOMPARATIVNA%20STATISTIKA%20VOLONTIRANJA%202020.%20-%202021..pdf>
- Past IFLA Congresses (s. a.). International Federation of Library Associations and Institutions. *Past IFLA Congresses*. [pristup: 2023–01–03]. Dostupno na: <https://www.ifla.org/past-ifla-congresses>
- Stančin-Rošić, D. (2000). Hrvatsko knjižničarsko društvo: Rad od pedesetih do danas. Hrvatsko knjižničarsko društvo: 14. III. 1940. – 14. III. 2000.: Spomenica. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2000. Str. 25.
- Stropnik, A.; L. Martinić (2022). ZKD forum — platforma za edukaciju, osnaživanje i povezivanje knjižničara. *Bibliotekar* 64, 4: 69–88. doi: <https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2022.64.2.4>
- Sviben, Z. (2009). Sudjelovanje hrvatskih knjižničara na Svjetskom knjižničarskom kongresu i 75. konferenciji IFLA-e „Libraries create futures: Building on cultural heritage“. *HKD Novosti* 45(studenj 2009) [pristup: 2023–07–22]. Dostupno na: <https://www.hkdruštvo.hr/hkdnovosti/clanak/176>
- Svjetski knjižničarski i informacijski kongres (2007). Svjetski knjižničarski i informacijski kongres i 73. konferencija IFLA-e „Libraries for the Future: Progres, Deve-

lopment and Partnership“. *HKD Novosti* 38 (prosinac 2007). [pristup: 2023–07–22].
Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/314>

Wilhite, J. M. (2012). *85 years IFLA: A History and chronology of sessions 1927 – 2012*. Berlin: De Gruyter Saur.

Živković, D. (2000.) Osnutak i prve godine rada: Pogled u arhivu. Hrvatsko knjižničarsko društvo: 14. III. 1940. – 14. III. 2000.: Spomenica. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2000.